

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1934.

Andra kammaren.

Nr 50.

Lördagen den 16 juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 innevarande juni.

§ 2.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 72, angående beräkning av bevilningarna för budgetåret 1934/1935, m. m.; och biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 3.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 409, till Konungen angående det i nästföregående paragraf omförmälda ärendet.

§ 4.

Herr talmannen meddelade, att hans excellens herr statsministern tillkännagivit, att han vid kammarens sammanträde den 19 innevarande juni ämnade besvara herr Flygs interpellation angående den fascistiska och nationalsocialistiska orienteringen bland officerare och underofficerare inom det svenska militärväsendet.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.6 f. m.

In fidem
Per Cronvall.

Tisdagen den 19 juni.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Herr **talmannen** öppnade sammanträdet med följande ord: Mina damer och herrar! Jag har i dag den smärtsamma plikten att tillkännage, att ledamoten av denna kammare Edoff Andersson på Stockholmsbanken avlidit. Andersson har tillhört kammaren sedan år 1929. Vid hans bortgång känna vi saknaden av en man, som alltid med stort intresse deltagit i riksdagsarbetet och uttalat sin mening i avhandlade frågor. Hans praktiska läggning i förening med arbetslust och vilja till företagsamhet gjorde honom särskilt skickad för de uppgifter, som han på olika områden ägnat sig åt. Budskapet om hans bortgång kom hastigt och oväntat. Mänskligt att döma skulle hans arbetsdag icke ännu varit avslutad. Vi uttala vårt deltagande och lysa frid över hans minne.

Detta yttrande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Härefter upplästes följande till kammaren inkomna dödsbevis:

Härmed intygas, att Edoff Emanuel Andersson avlidit samt att dödsorsaken, enligt min uppfattning, varit den nedan angivna.

Enligt vad jag själv känner eller genom trovärdiga personer erfarit, inträffade dödsfallet enligt uppgift å Mästersamuelsgatan den 18 juni 1934 kl. 2 e. m., och var den avlidnes ålder 41 år; civilstånd: gift; samhällsställning: ombudsman; bostad: Stockholms stad, Kungsholms församling, nr 10 Garvar Lundins gränd.

Huvuddödsorsak: ej ännu fastställd.

Stockholm den 19 juni 1934.

Gustaf Hultkvist,
andre stadsläkare.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att jämlikt § 28 riksdagsordningen till Konungen ingå med anmälan om den efter herr Andersson i Stockholm inom kammaren uppkomna ledigheten; och blev ett i sådant avseende på förhand uppsatt skrivelseförslag, som upplästes, av kammaren godkänt.

§ 2.

Justerades protokollen för den 12 och den 13 innevarande juni.

§ 3.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Hans excellens, herr statsministern **Hansson**, som anförde: Herr talman! Med kammarens upprepade medgivande har herr Flyg till mig framställt följande fråga:

Svar å interpellation.

Svar å interpellation. (Forts.)

Har regeringen uppmärksammat den fascistiska och nationalsocialistiska orienteringen bland officerare och underofficerare inom det svenska militärväsendet, samt om så är fallet, vilka åtgärder anser sig regeringen böra vidtaga med anledning av nämnda förhållande?

Den fråga, som interpellanten berört, bör ses i ett vidare sammanhang än vad i interpellationen skett.

Med hänsyn till de illegitima metoder, som av vissa extrema politiska riktningar numera användas i deras verksamhet, ha även de svenska statsmakterna som bekant sett sig nödsakade till särskilda skyddsåtgärder och till inskränkningar i den medborgerliga handlingsfriheten, som tidigare icke behövt ifrågakomma. Jag erinrar endast om den vid årets riksdag på regeringens förslag beslutade lagen om förbud mot vissa sammanslutningar. I denna lag har bl. a. även stadgats skärpt straffansvar för tjänstemän, som deltaga i förbjudna sammanslutningar. Den kungl. propositionen innehöll härom följande uttalande:

»Uppenbarligen är det ett rimligt krav, att personer, som äro anställda i det allmännas tjänst, avhålla sig från handlingar, som kunna störa ordning och fred i det samhälle de äro satta att tjäna . . . Med hänsyn jämväl till den inverkan ett deltagande av samhällets egna tjänstemän i förbjudna organisationer måste få på övriga samhällsmedlemmar, torde det vara fullt förklarligt om samhället för att förebygga ett sådant deltagande vidtager den åtgärden att stadga ett skärpt straffansvar för sina tjänstemän.»

Den principiella uppfattning, som kommit till uttryck i detta uttalande, har tillämpning även utanför den nämnda lagens område. På statens och kommunens befattningshavare — icke minst de vid militär-, polis- och åklagarväsendet anställda — måste ställas särskilda krav i fråga om lojalitet mot den bestående demokratiska rättsordningen.

Den av regeringen tillsatta kommittén angående statsfientlig verksamhet har till uppgift bl. a. att överväga nu berörda spörsmål om ämbets- och tjänstemäns särskilda lojalitetsförpliktelser och om erforderligt ingripande mot dem, som brista i dessa förpliktelser. Den omständigheten, att krafter varit och alltjämt torde vara i rörelse för åvägabringande av en orientering åt den ena eller den andra ytterlighetsriktningen, synes icke motivera ett föregripande av nämnda kommittés utredningsarbete, vars resultat väntas föreligga redan under innevarande år. Än mindre befogat är det att, såsom i interpellationen skett, taga det förhållandet, att befattningshavare hittills i enstaka fall utvecklade en uppenbart olämplig verksamhet i den ena eller den andra ytterlighetsriktningens tjänst, till utgångspunkt för ett allmänt misstänkliggörande av en viss tjänstemannagrups lojalitet. Och — jag kan icke underlåta att säga det — representanter för den meningsgrupp, som interpellanten företräder, äro föga skickade som kritiker och övervakare på här ifrågavarande område.

Härpå yttrade

Herr Flyg: Herr talman! Avsikten med den interpellation eller kanske bättre sagt de interpellationer jag framställt i denna fråga var, att riksdagen skulle få tillfälle att diskutera och uttala sig om de förhållanden, vilka jag i mina interpellationer berört liksom även om regeringens eventuella ställningstagande till de utav mig berörda spörsmålen. Då nu genom hans excellens herr statsministerns val av tidpunkt för interpellationens besvarande den möjligheten för riksdagen ej föreligger, skall jag för dagen med hänvisning till vad jag i motiveringen till mina frågor yttrat endast be att få anföra några ord.

Svar å interpellation. (Forts.)

Hans excellens herr statsministern säger i slutet på sitt svar, att jag i mina interpellationer uttalat mig på ett sätt, som innebär ett allmänt misstänklighöörande utav en viss tjänstemannagrups lojalitet. Jag har ingen anledning att här i dag tråda fram såsom någon talesman för grupperna officerare och underofficerare, såsom helhet betraktade. Jag känner vederbörande inom dessa två grupper så ytterst litet, att förutsättningarna för mig att så göra alls icke föreligga, och jag kan därför inte här i dag uttala mig om dessa grupper lojalitet överbud taget. Jag säger detta därför att jag i mina interpellationer icke har — såsom i statsministerns svar förutsattes — misstänkliggjort dessa grupper överbud taget på det sätt, som här antytts.

Gentemot den synpunkten, som utav hans excellens herr statsministern framhäves, ber jag emellertid att få anföra ett par skrivelser, bara ett par utav en trevlig liten samling, som kommit mig tillhanda. Det är anonyma skrivelser, vilket knappast visar något nämnvärt mod hos dem, som avsåt dem. Den ena, som jag finner synnerligen lämplig att i detta fall erinra om och föra fram till något större offentlighet, lyder: »Som statsministern torde ha nog gott omdöme för att icke besvara Eder interpellation, vill jag upplysa Eder, att största delen av officerare, underofficerare och underbefäl tillhörande vår vittfrejdade, ärorika krigsmakt, Gud vare lov, vill jag hoppas, äro fascister eller nazister förutom ett och annat rötägg, som är socialist.

En fosterlandsvän, som anser under sin värdighet att presentera sig för en landsförrådare som Ni.»

Denna skrivelse tycker jag i viss mån utgör ett belägg för att skribenten i fråga känner till de förhållanden, varom han talar, och även äger en sådan kännedom, som gör, att han tycks påstå motsatsen till vad som av hans excellens herr statsministern här hävdats.

Den andre, som även kommit med ett liknande inlägg, förklarar: »Med bifogande av urklipp» — typiskt nog för övrigt ur Svenska Dagbladet — »angående Edert stolliga beteende i riksdagen får jag uttrycka den förhoppningen, att så många officerare med flera som möjligt bli nazister och att en väg av nazism måtte skölja bort både Eder och likatänkande fosterlandsfiender!

Heil Hitler! F. d. militär.»

Vad anonyma brev innehålla är ju inte mycket att fästa avseende vid, men jag tror, att dessa brev helt visst härröra från ett ursprung, som gör, att man kan säga att de ge uttryck för stämningen i varje fall inom de kretsar, vilka jag framför allt åsyftat med min interpellation.

När hans excellens herr statsministern säger, att jag, såsom tillhörande en viss grupp i kammaren, icke är skickad att uppträda såsom kritiker och överbvakare på här ifrågavarande område, ber jag till sist få genmäla, att jag inte vet, var det står någonstans i gällande riksdagsordning, att endast vissa riksdagsmän ha rätt att ställa vissa slags frågor. Jag har inte uppträtt som kritiker och överbvakare. Jag har påtalat vissa fullt kända förhållanden, förhållanden, som jag ansåg, att jag hade ännu större anledning att uppmärksamma, sedan man gått att vidtaga den åtgärd, varom jag i min senaste interpellation erinrat, nämligen skapandet av en särskild reservpolisår, vilken har till uppgift — enligt vad som skrivits i regeringens närmaste organ, Social-Demokraten — att bli ett värn för demokratien och den bestående författningsenliga ordningen här i landet. Om man går att vidta dylika åtgärder, är det givetvis ett bevis på, att man anser, att det föreligger behov av och fog för en dylik kår bildande. Om man anser, att denna kår har denna uppgift, såsom i regeringsorganet uttalats, då är det en självklar sak, menar jag, att de som så handla och de som så motivera sitt handlande, givetvis även

Svar å interpellation. (Forts.)

böra ingripa på detta område, där vi redan nu uppenbarligen ha att söka en av anledningarna till denna reservpolisår — om det nämligen är så, att den har den uppgift och det syfte, man här givit uttryck åt.

I övrigt, herr talman, skall jag för dagen ej anföra mera i denna fråga. Hans excellens herr statsministern har hänvisat till, att den kommitté angående statsfientlig verksamhet, som nu arbetar, kanske redan under innevarande år skall framkomma med ett slutgiltigt förslag, vari även denna av mig påtalade angelägenhet skall uppmärksammas. Jag förmodar, att det i samband med detta förslags offentliggörande också blir tillfälle återkomma till spörsmålet. Jag kan inte uttrycka någon tillfredsställelse med svaret och ej heller med regeringens handläggande och handhavande av denna enligt min uppfattning synnerligen betydelsefulla fråga.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial, nr 175, angående statsregleringen för budgetåret 1934—1935.

§ 5.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från sammansatta stats- och bankoutskottet, nr 390, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag; samt

från statsutskottet:

nr 360, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till täckande av statens järnvägars återstående fordran hos Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag för frakttillägg för år 1932;

nr 421, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till kapitalökning i avseende å telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

nr 422, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till oförutsedda utgifter;

nr 423, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till kostnader för årlig taxering;

nr 424, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande av verkstadsbyggnader vid centralfängelserna i Malmö och å Härlanda;

nr 425, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställningar angående anslag till byggande av nytt fyrskepp m. m.;

nr 426, angående täckandet av kostnaderna för vissa utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet;

nr 427, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning och i propositionen nr 118 gjorda framställningar angående anslag till byggnadsarbeten, avseende kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 428, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statliga beredskapsarbeten m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 429, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till vissa allmänna arbeten, avseende kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 430, angående beredande av täckning m. m. för anslag under rubriken: »Fonden för förlag till statsverket»;

nr 431, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till räntor å statsskulden m. m.;

nr 432, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till avbetalning å statsskulden; och

nr 433, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekämpande av arbetslösheten m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.53 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 20 juni.

Kl. 11. f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 innevarande juni.

§ 2.

Föredrogs statsutskottets memorial, nr 175, angående statsregleringen för budgetåret 1934/1935.

Punkterna 1 —11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

Lades till handlingarna.

Punkten 13.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående det i nästföregående paragraf omförmälda ärendet.

§ 4.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 434, angående statsregleringen för budgetåret 1934/1935; och
nr 435, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1934/1935.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.8 f. m.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 21 juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 innevarande juni.

§ 2.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till Sveriges riksdags beslut å innevarande lagtima riksmöte.

§ 3.

Hans excellens herr statsministern *Hansson* överlämnade Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen om förordnande av statsrådsledamöter att uppläsa Kungl. Maj:ts beslut om avslutande av innevarande års riksdag, innefattande, bland annat, att Kungl. Maj:t förordnat hans excellens herr statsministern att i riksdagens andra kammare uppläsa ifrågavarande beslut.

Sedan denna skrivelse upplästs, lämnade herr talmannen ordet till hans excellens herr statsministern *Hansson*, som föredrog Kungl. Maj:ts öppna brev till riksdagen om avslutande av innevarande års lagtima riksdag, så lydande:

Kungl. Maj:ts öppna brev till riksdagen om avslutande av innevarande års lagtima riksdag; givet Stockholms slott den 15 juni 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed giva riksdagen tillkänna Sitt beslut, att innevarande års lagtima riksdag skall avslutas den 21 juni 1934.

GUSTAF.

K. Schlyter.

§ 4.

Härefter tog herr **talmannen** avsked av kammarens ledamöter med följande ord: Mina damer och herrar! Vi stå nu redo att åtskiljas. Jag förmodar att de flesta av oss känna tillfredsställelse över att arbetet för denna gång är slut. Förutom de vid varje riksdag vanligen förekommande ärendena har detta riksmöte behandlat flera viktiga förslag, som genom de fattade besluten skola föras ut i livet. Men inte nog därmed. På grund av rådande tidsläge och den utveckling det politiska livet i vissa länder på senare tid undergått, ha vi fått taga befattning med helt nya lagstiftningsproblem. Vid deras behandling ha meningarna brutit sig mot varandra. Det är dock att hoppas, att de åtgärder, som i anledning av dessa beslut komma att vidtagas, skola i sin mån bidra till att i vårt land skydda och bevara en lugn samhällsutveckling.

Innan vi säga varandra farväl, vill jag rikta ett tack till mina kamrater i presidiet. Jag uttalar också ett tack till kammarens ledamöter för välvilligt överseende med mig vid fullgörandet av mitt uppdrag.

Härpå svarade herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Då vi nu stå inför uppbrott från 1934 års lagtima riksdag, är jag övertygad om, att alla kammarens ledamöter, frånvarande som närvarande, helt och fullt instämma, då jag såsom tillfälligt fungerande ålderspresident bringar Eder kammarens hjärtliga tack för den oväld, det nit och den stora skicklighet, varmed Ni lett våra mången gång, och särskilt för talmannen, prövande förhandlingar. Jag tackar Eder även för den kamratliga hjärtlighet, varmed vi samt och synnerligen bemötts av Eder, samt för det föredöme Ni varit för oss genom Edert orubbliga lugn även i svåra situationer.

Herr talman! Jag tillönskar Eder en angenäm och vilsam sommar efter det nu avslutade riksmötets strävsamma och ansvarsfulla arbete.

Herr talmannen och kammarens ledamöter utbytte härefter avskedshälsningar och åtskildes.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 28 juni.

Kl. 12 på dagen.

Jämlikt bestämmelse i § 14 ordningsstadgan för riksdagens andra kammare hade tillkännagivande, att justering av de kammarens protokoll, vilka vid riksdagens avslutande återstodo ojusterade, komme att denna dag kl. 12 på dagen försiggå i kammarens justeringsrum, blivit vederbörligen utfärdad; och tillstädeskommo på utsatt tid följande kammarens ledamöter:

herr **Anderson** i Råstock,
» **Wallén**, och
» **Ossbahr**.

De protokoll, som hållits vid kammarens sammanträden den 16, den 19, den 20 och den 21 innevarande juni, upplästes och blevo av kammarens tillstädesvarande ledamöter godkända.

In fidem
Per Cronvall.